

Fylkesmannen i Hedmark

Miljøvern avdelingen
Postboks 4034, 2306 Hamar

Vår dato	Vår referanse
29.06.2017	2017/3329
Arkiv nr.	Deres referanse
461.2	

Saksbehandler, innvalgstelefon
Steinar Østlie, 62 55 11 77

Inspeksjonsrapport

2017.016.I.FMHE

Stange kommune,
Postboks 214,
2336 Stange

Inspeksjon ved Stange avløpsnett

Dato for inspeksjonen: 27.06.2017
Rapportnummer: 2017.016.I.FMHE
Saksnr.: 2017/3329

Kontaktpersoner ved kontrollen:

Fra virksomheten:
Knut Hushagen, virk.leder, kommunalteknikk

Fra Fylkesmannen i Hedmark:
Steinar Østlie, senioring.

Resultater fra inspeksjonen

Denne rapporten omhandler avvik og anmerkninger som ble avdekket under inspeksjon ved Stange avløpsnett, 27.06.2017:

Fylkesmannen avdekket 0 avvik og 3 anmerkninger:

- Kommunens ledningskartverk er ikke fullt oppdatert.
- Det mangler rutiner for systematisk revidering og oppdatering av risikovurderingene for avløpssektoren
- Det gjennomføres ikke interne revisjoner for drift av avløpsanlegg

Kommunen bes også foreta en vurdering av anmerkningene innen **01.10.2017**. Oppfølgingen etter inspeksjonen er nærmere beskrevet på side 3.

Med hilsen

Kristine Schneede e.f.
ass. miljøverndirektør

Steinar Østlie
senioringeniør

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes ut uten signatur.

1. Informasjon om virksomheten

Organisasjonsnr (underenhet): 974 623 013	Eies av: 970 169 717
Besøksadresse: Storgata 45, 2335 Stange	Telefon: 62 56 20 00
Bransjenr. (NACE-kode): 84.130	E-post: post@stange.kommune.no

Kontrollert anlegg

Navn: Stange avløpsnett	Anleggsnr: 0417.0040.01
Kommune: 0417 Stange	Anleggsaktivitet: Avløpsnett og -rensing
Fylke: Hedmark	Risikoklasse: 3
Tillatelse gitt: 12.12.2016	Tillatelse sist oppdatert: -

2. Inspeksjonens omfang

Formålet med inspeksjonen var å vurdere om det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet fungerer tilfredsstillende. Fylkesmannen har blant annet undersøkt om:

- Drifts- og vedlikeholdsrutiner for avløpsnett
- Fornyelse av avløpsnettet
- Tiltak og beredskap for å avdekke og utbedre feil og utslipp på nettet
- Dokumentasjon av utslipp
- Internkontroll – risikovurderinger, avviksbehandling, målprosesser, intern revisjon

Denne rapporten omhandler avvik og anmerkninger som ble avdekket under inspeksjonen og gir ingen fullstendig tilstandsvurdering av virksomhetens miljøarbeid eller miljøstatus.

Definisjoner

Avvik: Manglende etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov.

Anmerkning: Et forhold som tilsynsetatene mener er nødvendig å påpeke for å ivareta ytre miljø, men som ikke omfattes av definisjonen for avvik.

3. Oppfølging etter inspeksjonen

Fylkesmannen avdekket ingen avvik, men det er påpekt 3 anmerkninger innen de områdene som ble kontrollert. Virksomheten bes om å gjøre en vurdering av anmerkning nr. 2 og 3, og aktuelle tiltak knyttet til disse. Vi ber om en skriftlig redegjørelse av vurderingene og eventuelle tiltak innen **01.10.2017**.

4. Gebyr for inspeksjonen

Stange kommune er ved denne inspeksjonen plassert i gebyrsats 3 (jf. Fylkesmannens varselbrev datert 23.05.2017). Dette betyr at dere skal betale *kr. 14 600* i gebyr for den gjennomførte inspeksjonen. Faktura med innbetalingsblankett vil bli oversendt fra Miljødirektoratet.

Vedtaket om fastsettelse av gebyr er hjemlet i forurensningsforskriftens kap 39. Gebyrets størrelse kan klages inn til Miljødirektoratet (jf. forvaltningsloven § 28). Klagefristen er tre uker fra rapporten er mottatt. Klagen bør være skriftlig, begrunnet, og skal sendes via Fylkesmannen i Hedmark.

5. Offentlighet i forvaltningen

Denne rapporten vil være tilgjengelig for offentligheten via Fylkesmannens postjournal og på www.norskeutslipp.no (jf. offentleglova).

6. Avvik

Det ble ikke avdekket avvik under inspeksjonen.

7. Anmerkninger

Følgende forhold ble anmerket under inspeksjonen:

Anmerkning 1

Kommunens ledningskartverk er ikke fullt oppdatert.

Kommentarer:

Ledningskartet er ca. 85-90 % oppdatert når det gjelder kommunalt ledningsnett. Det er også litt etterslep på pågående tiltak. Kommunen har 1 stilling som benyttes for innlegging av etterslep. Konsulenter benyttes for innlegging av nyanlegg. Det foretas relativt detaljert registrering av anleggskomponentene, noe som tilsier at registreringen blir tilsvarende tidkrevende.

Kommunen arbeider målrettet med innlegging av nye data og med etterslepet på ledningskartet. Det er ikke påkrevet å rapportere ytterligere på dette punktet.

Anmerkning 2

Det mangler rutiner for systematisk revidering og oppdatering av risikovurderingene for avløpssektoren

Kommentarer:

Foreliggende risikovurderinger ligger i eksisterende beredskapsplan med ROS-analyser. Denne er primært rettet inn mot større hendelser og kriseberedskap. Risikovurderingene for VA-sektoren er under revidering. Vannforsyning og renseanleggene er gjennomført, avløpsnettet er påbegynt. DiH har hatt vurderingene til gjennomsyn for å avdekke eventuelle huller i kartleggingen. Hendelser med høyt risikoprodukt skal følges opp videre. Det er ikke satt noen grenseverdi her. Kommunen forventer å ferdigstille gjennomgangen i løpet av 2017. Kommunen bør likevel ha en fast rutine for regelmessig gjennomgang av risikoforholdene.

Anmerkning 3

Det gjennomføres ikke interne revisjoner for drift av avløpsanleggene.

Kommentarer:

Det gjennomføres interne revisjoner i kommunen på HMS-området etter kommunens overordnede internkontroll, men det blir ikke gjennomført intern revisjon på avløpssektorens fagspesifikke internkontroll. Det har vært mer fokus på vannforsyningsområdet.

8. Andre forhold

Planverk og budsjett

Stange kommune har hovedplan avløp fra 2005. Denne er moden for oppgradering. Planens formål dekkes i stor grad av felles kommunedelplan for kommunene i Hamar-regionen (2016).

Kommunene i regionen har nylig godkjent en delplan/soneplan – Mål og tiltaksplaner for de enkelte avløpssoner. Denne skal bl.a. ivareta utslippstillatelsens krav vedrørende målfastsettelse og tiltaksplaner, samt at den skal dokumentere hvordan ulike avløpssoner bidrar mot og påvirker Hias-anlegget. Soneplanen skal være et hjelpemiddel for prioritering av tiltak mellom ulike soner.

Stange kommune har 7 avløpssoner iht. denne planen, dvs. 7 påslippspunkter til Hias-nettet. Stange kommune opererer selv internt med flere soner, én for hver pumpestasjon, foruten noen uten egne målepunkter.

Kommunen har også en saneringsplan eller tiltaksliste, satt opp på excel-ark (saneringsplan 2016-20). Tiltakene baseres til dels på observasjoner av driftsoperatørene og registreringer i Gemini. Det kjøres TV-inspeksjon på alle kommunale strekk før tiltak gjennomføres.

AF-ledninger forekommer ikke på det kommunale nettet. En del private stikkledninger har fellesledninger. Kommunen har ikke full oversikt over disse. Nyanlegg er blitt registrert i ledningskartverket de siste 2 årene. For eldre stikkledninger finnes opplysninger kun i arkivet. Det blir utstedt pålegg om utbedring av stikkledninger når det gjennomføres tiltak på kommunalt nett.

Stange har rapportert en årlig fremmedvannsmengde på 31 % for 2016. Mengden varierer mellom 30-40 % per år. Kommunen ligger dermed innenfor måltallet på 40 % som er satt for 2030. Sanderud sone skiller seg ut med stor, relativ fremmedvannsmengde, men sonen er liten og har begrenset betydning for det helhetlige bildet. Fremmedvannsmengde måles/beregnes årlig for hver enkelt sone (*innlekking per km*).

Kommunen har nå en årlig budsjettramme på 17 mill. kr til rehabilitering. Årlig fornyelse er nå 0,7-0,8 %. Fra 2018 er denne rammen økt til 30 mill. kr. Kommunen antar at dette vil være tilstrekkelig for å opprettholde en tilfredsstillende funksjon og teknisk standard på ledningsnettet på lang sikt. Det er full inndekning av tiltak/utgifter gjennom gebyrinntekter.

Enkelttiltak

Det pågår kontinuerlig kartlegging av feilkoblinger, utette kummer, dårlige ledningsstrekk og utette rør.

Det er foretatt mye fornying av ledningsnettet i Bekkelaget og Sandvika, disse områdene begynner å bli relativt bra. Det er brukt 30-35 mill. kr til fornyelse her de siste årene.

Strekningen Guåker-Hias er/blir skiftet ut i forbindelse med jernbaneutbygginga.

Strekningen Mågård-Romedal kirke er rehabilitert. Den var lagt med grenrør som ikke var egnet for inspeksjoner eller TV-kjøring. Strekningen har lite fall. Det er skiftet kummer, det var påkrevet å prøvegrave for å finne kummene. Fyllingsgrad er redusert fra 70-80 % til 30 %. Det ble satt inn tankbiler for oppsamling av avløp for å unngå utslipp ved gravingen.

Overføringsledning fra Tangen til Hias er oppført i langtidsplanen som «mulig tiltak». Eventuell gjennomføring skal vurderes mot slutten av planperioden (2023). Dagens ledning fra Tangen om Gata har tilstrekkelig kapasitet.

Stange har befolkningsvekst, og spillvannsmengden som tilføres nettet øker.

Dokumentasjon av fremmedvann og overløp

Avløpsnett har 31 pumpestasjoner, 25 har overløp. Overløpsdrift blir registrert og beregnet automatisk. Det finnes 9 driftsoverløp (avlastningsoverløp for å unngå kjeller-oversvømmelser). Utslipp fra driftsoverløpene blir ikke målt, men det er visuell kontroll 2 ganger per måned. Det benyttes isoporklosser for å påvise overløpsdrift kvalitativt. Enkelte driftsoverløp har ikke hatt avlastning på flere år, og kommunen vurderer at noen av disse kan fases ut.

Avløpsmengder måles/beregnes inn og ut av pumpestasjoner ved hjelp av formler og automatiske beregninger. Nyere stasjoner har langt lavere beregningsusikkerhet enn eldre. De nyere baserer beregninger på nivåforskjeller i pumpesumpen og pumpede mengder. En del stasjoner har godt samsvar mellom beregnet mengde inn og ut, mens andre betydelige forskjeller/avvik, der det åpenbart er feil/usikkerhet ved beregningene.

Driftsdata registreres på analoge skjema ved fysisk besøk, i tillegg til data som overføres digitalt. Kommunen anser at fysisk tilsyn er i overkant hyppig på stasjoner som har overvåking. Ved hendelser registreres logg eller rapport analogt, før dette legges inn i Gemini senere. Driftsoperatørene har også ipad, slik at de kan registrere digitalt direkte.

Klimatiltak

Kommunen deltok i trinn 1 i ROS-analysen som ble gjennomført av Driftsassistansen og COWI. Kommunen kjenner ikke til noen spesielt store utfordringer i klimasammenheng. Tiltakene her vil til dels være sammenfallende med tiltak ellers som prioriteres ut fra innlekking og tilstand på ledninger.

Det stilles krav om lokal overvannshåndtering ved nye utbygginger. I noen tilfeller bygges også fordrøyningsbasseng.

Drift/vedlikehold

Strekninger med dårlig fall og driftsproblemer spyles regelmessig. Dette er basert på erfaring og lokalkunnskap. Det er ikke utarbeidet noen særskilt plan for spylrutiner. Spyling foretas månedlig, og utført spyling blir dokumentert på eget skjema.

Det blir foretatt pluggkjøring på pumpeledninger der det blir vurdert å være behov.

Primært ønsker å kommunen å redusere driftsbehovet på slike problemstrekninger, ved å rehabilitere dem. Kommunen er ikke fornøyd med FDV ledningsnett, en bedre tilpasset modul er ønskelig.

Kommunen anslår at de har noen tusen kummer. De har ikke oversikt over alle disse. Kummene skal kartlegges og registreres. Kommunen har fokus på påslippspunkter. Det legges til grunn at eventuelle problemer/lekkasjer/tilstoppinger vil merkes på vannføringen.

Kommunen har blitt mer bevisst ved etablering av nye kummer. Det anses ikke å være nødvendig med et driftspunkt hver 80. meter. Spyling kan greit foretas over 130 meter. Kummer koster å drifte. Kvaliteten på ledningene har også blitt bedre, slik at det ikke er behov for så mange kummer av den grunn.

Tilknytninger/påslipp

Kommunen har lite problemer med ordinære industripåslipp. Det har forekommet noe fettpåslipp fra et større bakeri og fra en cateringbedrift. I disse tilfellene har det blitt stilt krav om installering av større fettavskiller.

Registrering av virksomheter med påslipp av oljeholdig avløpsvann er foretatt. Det ble tatt et initiativ overfor nabokommunene vedr. samarbeid om oppfølging av oljeutskillere, men det er konkludert med at hver kommune følger opp dette enkeltvis. Kommunen mottar rapporter fra tømmefirma om gjennomført tømning. Noen virksomheter har fått krav om hyppigere tømning.

Kommunen anser at det er behov for bedre oppfølging av virksomheter med utslipp av fett- og oljeholdig avløpsvann. I dag utføres kontroll gjennom det som utføres av tømning og rapporterte mengder, ikke reelle anleggskontroller i felten.*

Internkontroll – Avviksbehandling

Hendelser som kloakkstopper, hendelser i pumpestasjoner og utslipp blir registrert som avvik. Slike hendelser registreres også i Driftsforstyrrelser.

9. Gjennomføring

Inspeksjonen omfattet følgende aktiviteter:

Deltakere ved inspeksjonen:

- Knut Hushagen – virksomhetsleder kommunalteknikk
- Atle Baklien – seksjonsleder drift kommunalteknikk
- Dan-Olav Tafjord Lynnes – tekniker, driftskontroll/overvåking

10. Dokumentunderlag

Dokumentunderlaget for kontrollen var:

- Lov om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven).
- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften)
- Forskrift om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften).
- Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall (avfallsforskriften).
- Forskrift om begrensning i bruk av helse- og miljøfarlige kjemikalier og andre produkter korrespondanse mellom virksomheten og Fylkesmannen
- virksomhetens egen dokumentasjon knyttet til den daglige driften og til forhold av betydning for helse/miljø/sikkerhet
- utslippstillatelsen fra Fylkesmannen i Hedmark, datert 12.12.2016.